

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 405/2011-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. januára 2012 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. P. K., K., zastúpeného JUDr. M. K., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/107/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/107/2005 porušené bolo.

2. Ing. P. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 300 € (slovom tisíctristo eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý zaplatiť Ing. P. K. trovy konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. K., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 405/2011-20 z 27. septembra 2011 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. K., K. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/107/2005.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ je ako navrhovateľ v prvom rade účastníkom konania o zaplatenie sumy 3 602 € z titulu náhrady škody a nemajetkovej ujmy, a to na základe návrhu podaného okresnému súdu 10. augusta 2005.

Sťažovateľ predložil vo svojej sťažnosti podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania okresného súdu s vyjadrením, že v konaní došlo „*nesprávnou procesnou činnosťou*“ okresného súdu k zbytočným priet'ahom a konanie nie je do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu právoplatne skončené.

- Sťažovateľ argumentoval, že zbytočné prietahy vidí „najmä v tom, že
- Okresný súd Bratislava I dôsledne nevyužil možnosti, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok a nevyvodil z nečinnosti odporcu (Uznesenie Okresného súdu zo dňa 03. 03. 2006, sp. zn. 7C/107/2005) žiadne právne následky
 - Okresný súd Bratislava I nijakým spôsobom nerozhodol o návrhu sťažovateľa na vydanie platobného rozkazu zo dňa 26. 09. 2005
 - Okresný súd Bratislava I opakovane uviedol vo svojom rozsudku rovnaké závažné procesné nedostatky, ktoré boli po prvýkrát dôvodom na zrušenie rozhodnutia zo strany Krajského súdu v Bratislave a po druhýkrát dôvodom na vrátenie spisu zo strany Krajského súdu v Bratislave za účelom vydanie doplňujúceho rozsudku Okresným súdom Bratislava I
 - vyhodnotenie sťažnosti, zo strany Okresného súdu Bratislava I, na prietahy v konaní podaním zo dňa 31. 05. 2011 ako nedôvodnú, napriek zrejmej nesprávnej a neefektívnej činnosti Okresného súdu Bratislava I, čoho dôsledkom bolo neprijatie žiadnych opatrení na odstránenie prietahov v konaní
 - ďalšie oddiaľovanie rozhodnutia vo veci, ktoré bolo spôsobené odročením pojednávania vytýčeného na 02. 06. 2011 pre práceneschopnosť konajúcej sudkyne“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ v závere svojej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd vo veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/107/2005, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 659,70 €, ako aj trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky, ktorej vyjadrenie doručené ústavnému súdu 6. decembra 2011 obsahovalo podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania a tiež obranu okresného súdu poukazujúcu na zbytočné prietahy v konaní spôsobené objektívnymi okolnosťami týkajúcimi sa nadmernej zaťaženia príslušného oddelenia okresného súdu. Okresný súd v predloženej vyjadrení zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci sťažovateľa.

V podaní doručenom ústavnému súdu 15. decembra 2011 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd na základe preskúmania na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu, ako aj z obsahu sťažnosti a zo stanoviska okresného súdu zistil tieto pre posúdenie sťažnosti relevantné skutočnosti:

Sťažovateľ ako navrhovateľ v prvom rade podal 15. augusta 2005 okresnému súdu návrh, ktorým sa voči odporcovi domáhal náhrady škody vo výške 50 000 Sk z titulu právneho vzťahu založeného zmluvou o obstaraní zájazdu, z ktorej vyplývajúce povinnosti si podľa tvrdení sťažovateľa odporca nesplnil.

Okresný súd rozhodol vo veci sťažovateľa 17. októbra 2006 rozsudkom, ktorým návrh sťažovateľa zamietol. O odvolaní sťažovateľa podanom proti predmetnému rozhodnutiu rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 19. februára 2009 tak, že rozsudok v napadnutej časti zrušil a vrátil vec okresnému súdu na nové prerokovanie a rozhodnutie. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd poukázal na nedostatky rozhodnutia okresného súdu a v tomto kontexte uviedol, že *„nedostatočným odôvodnením rozsudku bola účastníkovi odňatá reálna možnosť konať pred súdom“*. Krajský súd preto uložil okresnému súdu povinnosť posúdiť uplatnené nároky sťažovateľa z hľadiska relevantných ustanovení zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a vyriešiť sporné otázky preskúmateľným spôsobom.

Krajský súd spisový materiál okresnému súdu vrátil 22. apríla 2009, pričom okresný súd uskutočnil vo veci pojednávanie 30. novembra 2009.

Okresný súd vyhlásil vo veci ďalší rozsudok na pojednávaní konanom 17. decembra 2009, pričom sťažovateľ sa proti predmetnému rozsudku odvolal. Okresný súd predložil spisový materiál s podaným opravným prostriedkom krajskému súdu 6. apríla 2010. Krajský súd mu však 7. februára 2011 vec vrátil ako predčasne predloženú s odôvodnením, že nerozhodol o celom predmete konania, a uložil mu povinnosť rozhodnúť doplňujúcim rozsudkom [„o návrhu navrhovateľa 2./ ktorým sa domáhal od odporcu zaplattenia náhrady škody vo výške 21,31 € (642,-Sk) za tzv. bakšišné a náhrady škody vo výške 26,56 € (800,-Sk) titulom nedodržania zmluvne dohodnutej dĺžky pobytu“].

Právny zástupca odporcu 30. mája 2011 oznámil okresnému súdu „zánik odporcu vymazaním ex offa z obchodného registra“, pretože „Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp.zn. 4K 89/2010 zo dňa 17.01.2011, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 10.02.2011, bol zastavený konkurz pre nedostatok majetku a súčasne súd rozhodol o výmaze tejto spoločnosti z obchodného registra.“. Zákonný sudca požiadal 1. júla 2011 o predloženie spisového materiálu obchodného registra okresného súdu sp. zn. Sro 28046B, ktorý mu bol predložený 8. júla 2011. Uznesením sp. zn. 7 C 107/2005 z 11. októbra 2011 okresný súd „v nerozhodnutej časti týkajúcej sa návrhu navrhovateľa v 2. rade na náhradu škody vo výške 21,31 eura za tzv. bakšišné a vo výške 26,56 eura za nedodržanie zmluvne dohodnutej dĺžky pobytu, podľa ust. § 107 ods. 4 O.s.p.“ konanie zastavil.

Konanie vo veci sťažovateľa bolo právoplatne skončené 14. decembra 2011.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, ako aj jej významnosť z pohľadu sťažovateľa (1), ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania (2) a napokon aj postup okresného súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľa, ktorým sa voči odporcovi domáhal náhrady škody z dôvodu nesplnenia povinností vyplývajúcich mu z uzavretej zmluvy o obstaraní zájazdu. Z obsahu predloženého na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

Ústavný súd pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým pri posudzovaní dĺžky konania zhodne s Európskym súdom pre ľudské práva (napr. Havala c. Slovenská republika z 12. novembra 2002) prihliadol aj na povahu posudzovaného konania, predmetom ktorého je uplatnený nárok na náhradu škody, ktoré si vo všeobecnosti ako konanie zaradené do kategórie vecí spojených s prostriedkami na živobytie sťažovateľa vyžaduje „osobitnú rýchlosť konania“. Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom.

2. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní nezistil ústavný súd žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu sťažovateľa ako účastníka konania. Napokon, ani samotný okresný súd nenamietal žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť zohľadnené na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote garantovaného dohovorom, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že závažnými nedostatkami, ktoré narušili plynulosť konania okresného súdu bol jeho neefektívny a nesústredený postup a tiež obdobie nečinnosti, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka.

Pasivitou okresného súdu bolo poznačené obdobie od 22. apríla 2009, keď bol po prijatom rozhodnutí o podanom odvolaní spisový materiál vrátený okresnému súdu na nové prerokovanie a rozhodnutie, do 30. novembra 2009, keď okresný súd uskutočnil vo veci sťažovateľa pojednávanie. Po zohľadnení potreby časovej rezervy pre účely doručenia predvolaní na pojednávanie príslušným subjektom ústavný súd v rámci daného obdobia kvantitatívne vymedzil nečinnosť okresného súdu rozsahom približne 6 mesiacov.

Okresný súd postupoval nesústredene a neefektívne v súvislosti s prijatým rozsudkom zo 17. decembra 2009, keď nerozhodol o celom predmete konania a predložil tak spisový materiál s podaným odvolaním nadriadenému súdu „predčasne“. Takýmto postupom okresný súd konanie zbytočne predĺžil, pretože vec mu bola krajským súdom vrátená s pokynom prijať doplňujúci rozsudok.

Neefektívnu činnosť v postupe okresného súdu napokon potvrdil aj krajský súd, ktorý rozsudok okresného súdu prijatý v prvotnej fáze konania – 17. októbra 2006 zrušil s poukazom na závažné nedostatky dotknutého rozhodnutia, ktorými podľa vyjadrenia odvolacieho súdu došlo k odňatiu možnosti účastníkovi konania konať pred súdom.

Nepružne konal okresný súd aj v záverečnej etape konania, keď po doručení oznámenia odporcu o jeho zániku dňa 30. mája 2011 prijal uznesenie o zastavení konania s neprimeraným odstupom viac ako 4 mesiacov.

Ústavný súd konštatuje, že rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny dopad na plynulý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prietahy, ktorých sa dopustil jednak v dôsledku zisteného obdobia nečinnosti (v celkovej dĺžke 6 mesiacov), ako aj v dôsledku svojho neefektívneho a nesústredeného postupu.

Ústavný súd sa na tomto mieste vyrovnal aj s argumentáciou predostretou v stanovisku okresného súdu, ktorý zbytočné prietahy odôvodnil objektívnymi okolnosťami súvisiacimi s nadmernou agendou príslušného oddelenia okresného súdu. Ústavný súd zdôrazňuje, že doterajšia judikatúra ústavného súdu v tomto smere formulovala stanovisko, podľa ktorého otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00), argumenty okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí a nedostatočným personálnym obsadením okresného súdu preto ústavný súd akceptovať nemohol.

S ohľadom na všetky uvedené závery a tiež s prihliadnutím na predmet konania nemožno celkovú dobu konania (viac ako 6 rokov) vedeného pred okresným súdom považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne

akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľa boli porušené.

Vzhľadom na skutočnosť, že ku dňu rozhodovania ústavného súdu bola vec sťažovateľa právoplatne skončená, ústavný súd sa návrhom sťažovateľa na vydanie príkazu v intenciách čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy (ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal) ako právne irelevantným nezaoberal.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadostučinenia odôvodnil sťažovateľ takto: *„Výsledok predmetného súdneho konania má pre sťažovateľa ako spotrebiteľa zásadný význam, keďže spotrebiteľia nemôžu ovplyvniť tzv. adhézne (typové) zmluvy, akou bola aj zmluva o obstaraní zájazdu, ktorú sťažovateľ s manželkou uzavreli s odporcom, pričom spotrebiteľia v tomto type zmlúv vystupujú ako slabšia zmluvná strana, čomu zväčša zodpovedá aj prístup druhej zmluvnej strany.“* Vychádzajúc z uvedeného považoval sťažovateľ za primeranú výšku finančného zadostučinenia sumu 1 659,70 €, k zaplateniu ktorej žiadal zaviazat' okresný súd.

Pretože porušenie základného práva zaručeného sťažovateľovi čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 1 300 €. Táto suma zohľadňuje najmä:

- a) rozsah zbytočných prietahov v konaní,

b) skutočnosť, že predmetom konania okresného súdu je uplatnený nárok na náhradu škody, teda vec vyžadujúca si z hľadiska požiadavky rýchlosti konania osobitnú starostlivosť,

c) s okolnosťami uvedenými v bodoch a) a b) spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocite právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikoval sumou 314,18 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €.

Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z uvedeného za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 patrí odmena v sume 2 x 123,50 €, k tomu tiež 2 x režijný paušál 7,41 €. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom zvýšená o daň z pridanej hodnoty (keďže advokát je jej platcom) predstavuje celkovú sumu 314,18 € (261,82 € plus 20 % daň z pridanej hodnoty zo sumy 261,82 €, t. j. plus 52,364 € = 314,18 €).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. januára 2012